

12 april 2022

Verslag informatieur

Gemeente Buren

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Terugblik op de verkiezingen	1
Samenwerkingsvorm	2
Punten die van belang zijn voor opname in een akkoord	3
Niet onderhandelbare punten	4
Bereidheid deelnemen college en onder welke voorwaarden	4
Kwantitatieve invulling college en de formatieomvang	5
Partijen geven aan met welke partij zij onder geen geding zitting willen nemen in het college	5
Overige informatie die partijen voor de coalitievorming van belang achten	6
Advies	7

Inleiding

Van maandag 14 tot en met woensdag 16 maart 2022 vonden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. De definitieve uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen is door het Centraal Stembureau als volgt vastgesteld:

Naam politieke partij	Aantal zetels
Gemeentebelangen	9
VVD	3
PCG	3
PvdA/GL	2
PvdD	1
CDA	2
D66	1

Zaterdag 19 maart 2022 blikten de politieke partijen terug op de campagne. Ook werd het proces besproken hoe nu verder te gaan. Het is een goede gewoonte dat de grootste partij het voortouw neemt in een proces om tot een nieuw college van burgemeester en wethouders te komen. De lijsttrekker van Gemeentebelangen Buren, de heer Van Alfen, stelde voor een informateur aan te stellen die met elke partij een of meerdere gesprekken voert over hoe nu verder. Daarvoor ben ik benaderd en ik heb op zijn vraag of ik als informateur wilde optreden bevestigend geantwoord.

De opdracht was te onderzoeken welke partijen voor een verdere verkenning in aanmerking komen voor een kansrijke coalitie en welke mogelijkheden er zijn om tot een college van burgemeester en wethouders te komen. Uiteraard kan de verkiezingsuitslag daarbij niet buiten beschouwing blijven. Alle politieke partijen kregen de beschikking over het voorstel proces nieuwe akkoord en collegeonderhandelingen.

Vanaf 24 maart 2022 is gestart met het voeren van de gesprekken met de verschillende politieke partijen. Op maandag 28 maart werden die afgerond. Bij het voeren van die gesprekken ben ik ondersteund door Daan Weststrate, medewerker van de griffie van de gemeente Buren. Staat u mij toe om langs deze weg Daan nogmaals te bedanken voor die ondersteuning. Voorafgaand aan de gesprekken met de politieke partijen zijn digitale gesprekken gevoerd met de burgemeester en de gemeentesecretaris.

De gesprekken vonden in een buitengewoon prettige en constructieve sfeer plaats. Staat u mij toe de delegaties van de politieke partijen te bedanken voor hun openhartigheid. Ik heb het als een voorrecht ervaren om als informateur te mogen optreden.

Terugblik op de verkiezingen

Partijen zijn over het algemeen tevreden over de wijze, waarop de verkiezingen verliepen. De onderlinge debatten verliepen plezierig. Wellicht had er wat meer discussie mogen plaatsvinden. Daardoor was het voor de kiezer wat meer duidelijk geworden wat partijen doen wat ze zeggen. Wel was het jammer dat er heel weinig inwoners betrokken en/of aanwezig waren bij de debatten. Nu maakte corona het wat dat betreft allemaal ook wat lastig. Partijen dragen twee aanbevelingen voor de volgende gemeenteraadsverkiezingen aan:

Aanbeveling 1: Leg in de toekomst wat meer regie op de debatten.

Aanbeveling 2: De debatten zelf vanuit de gemeentelijke organisatie wat beter faciliteren. Een voorbeeld is het gebruik van de raadszaal.

Samenwerkingsvorm

De samenwerkingsvormen die mogelijk zijn binnen de raad, variërend van een raadsagenda dan wel een breed raadsprogramma tot een traditioneel coalitieakkoord. Diverse voorkeuren passeerden de revue. De keuzes en argumenten per samenwerkingsvorm door partijen aangedragen worden hierna beschreven.

Traditioneel coalitieakkoord

Er zijn goede ervaringen met een traditioneel coalitieakkoord, waarbij de coalitie eerst zelf belangrijke thema's en hoofdpunten vastlegt. Met een traditioneel coalitieakkoord hoeft niet alles dichtgetimmerd te zijn. Er is voor andere partijen de ruimte om over een aantal definieerbare en aanvullende thema's ideeën aan te dragen die het geheel compleet of completer maken, zodat het draagvlak wordt vergroot. Voor de gemeente zou het niet goed zijn wanneer het weer anders zou worden. Op strategische opgaven maak je raadsbreed wel afspraken.

Door een partij wordt wel meegegeven dat de grootste partij zich bewust moet zijn van de positie die zij inneemt. Niet op voorhand de macht uitoefenen maar ook ruimte bieden aan andere partijen.

Breed raadsprogramma

Het streven is om te onderzoeken of het anders kan en dan werkbaar is dan via het huidige traditionele coalitieakkoord. Zet maar hoog in, leg de lat maar hoog voor wat betreft samenwerking. Geef het een naam maar een zo goed mogelijke samenwerking is de norm.

Een breed raadsprogramma kan ook een boost geven aan de cultuur, sfeer en onderlinge verhoudingen binnen de gemeenteraad. Maar het heeft ook zeker te maken met de taakstelling waar de gemeente Buren voor staat. De zes grote opgaven zijn al benoemd. Meer met elkaar vorm je het bestuur van de gemeente Buren en de verschillen tussen de oppositie en coalitie worden op deze manier vermeden. Je blijft steeds met elkaar in gesprek en bovendien kan met een breed gedragen raadsprogramma tijdwinst worden geboekt.

Andere vormen van samenwerken

Een partij vindt dat de gemeente Buren onvoldoende is voorbereid op toekomstige taakstellingen en hiervoor is het nodig om samen te gaan met andere gemeenten. Zelfstandigheid is achterhaald. Kom tot één grote democratisch gekozen gemeente Rivierenland. Ontdoe je van niet democratisch gekozen verlengde lokale bestuursorganen. Een andere partij staat open voor zoveel mogelijk samenwerken en het instrument waarmee dit gebeurt is daaraan ondergeschikt.

Punten die van belang zijn voor opname in een akkoord

Door de partijen is een scala aan punten aangedragen:

- Inwonersparticipatie met kernenbestuurders en -ambtenaren en dit koppelen aan kerngericht werken. De inwoner moet meer mee kunnen praten en het instrument waarmee dit gebeurt is ondergeschikt;
- Versterking van de rol/positie van de gemeenteraad waar het verlengd lokaal bestuur betreft. Voer een kerntakendiscussie. De grip van de gemeenteraden wordt steeds minder strak;
- Zoveel mogelijk betaalbare woningbouw in zoveel mogelijk alle kernen;
- Veehouderij, fruit- en laanboomteelt versus klimaat;
- Beschikbaar stellen van financiën voor de opvang en bescherming van dieren, ruimhartiger dan wat er nu is gebeurd;
- Bescherming van Natura 2000 gebieden en de uiterwaarden van de Rijn en de Lek;
- Vuurwerkvrije gemeente, voor mens, dier en natuur;
- Zon op dak waardoor er geen zonnepanelen in natuurgebieden en landbouwgronden nodig zijn;
- Strategische opgaven die zijn ingezet voortzetten;
- Kerngericht werken 2.0;
- Blijven investeren in leefbaarheid en bewegen en in preventie in de zorg;
- Op het overdrachtsdocument 'Samenwerken aan de toekomst van Buren' moeten we ons inspannen en verbeteren;
- Blijvend werken aan de cultuur van de gemeenteraad richting college en de organisatie;
- Een krachtig regionaal debat voeren hoe om te gaan met niet democratisch gekozen verlengde lokale bestuursorganen;
- Zondagsrust;
- Ruimtelijke ordening, de Omgevingswet en de -visie. Bij het thema wonen is burgerparticipatie ook heel belangrijk. De partij die dit punt aandraagt wil graag op een heel andere manier woningen ontwikkelen;
- Sociaal domein en jeugdzorg. We moeten meer kijken naar de kwaliteit van de zorg dan naar de financiën. Dat is op langere termijn goedkoper dan het goedkoopste nu inkopen en er later op moeten terugkomen;
- Samenwerking verbeteren, onderling, met inwoners, ondernemers en de regio. Op deze manier de politiek een stuk meer duidelijk maken door middel van thema-avonden om het dichterbij inwoners te brengen en het op deze manier ook vorm te geven;
- Betrek gemeentelijke waterhuishouding meer bij raadsvoorstellen. In het bijzonder zijn de uiterwaarden van belang. De recreatieparken zijn belangrijk maar sta geen verdere uitbreiding van recreatieve activiteiten in die uiterwaarden toe;
- Leg de watertoets als sturend principe dwingend op. We moeten ons meer bewust worden van het belang van water;
- Er zijn diverse werkgroepen. De leden ervan lijken weinig of geen mandaat te hebben namens hun fracties en/of er wordt niets teruggekoppeld. Wanneer we werkgroepen instellen, moet de mandatering goed worden geregeld;
- Cultuur. Wat er is, bijvoorbeeld in gebouwen, graag behouden. Kijk bij verkoop van gebouwen goed naar wat en wie erin zit. Voorbeeld: probeer dan de theaterfunctie te behouden;
- Goed faciliteren van onderwijs voor jong en oud. Een leven lang leren is goed voor iedereen.

Niet onderhandelbare punten

Als aangedragen punten worden vermeld:

- Geen enkele uitbreiding van de veehouderij mag er plaatsvinden;
- Jacht op (gemeente)grond niet langer toestaan;
- De duurzaamheidsopgave kan worden gerealiseerd zonder extra windmolens. Zoals dat nu in de RES is ingericht, voltooit de gemeente Buren de energietransitie zonder windmolens. Een partij verzet zich tegen een mogelijk inpassingsplan door de provincie;
- Het niet verder uitbreiden van grote recreatie in de uiterwaarden.

Er zijn ook partijen die aangaven dat er geen punten zijn, die niet onderhandelbaar zijn. Over alle onderwerpen valt constructief het gesprek aan te gaan. Een gesprek verder, een stip op de horizon in zicht houden en benoemen wordt meer belangrijk gevonden.

Bereidheid deelnemen college en onder welke voorwaarden

Bij het volgende punt vindt naamsvermelding van partijen plaats.

Gemeentebelang Buren

Gemeentebelangen Buren is bereid om deel te nemen aan een college. Over voorwaarden wordt gesproken tijdens de formatieronde. De partij is geen voorstander van een smalle coalitie van bijvoorbeeld 11-10.

PCG

De PCG is bereid om deel te nemen aan een college. Voorwaarde is dat de partij een fulltime wethouder levert. Ook is een voorwaarde herkenbaarheid in het coalitieakkoord.

VVD

De VVD is bereid om aan een college deel te nemen. De partij is in staat om een wethouders kandidaat te leveren.

PvdA-GroenLinks

De PvdA-GroenLinks is bereid om deel te nemen aan een college. De partij is in staat om een wethouders kandidaat te leveren of te ondersteunen.

CDA

Het CDA is bereid om deel te nemen aan een college. Voor het CDA is collegedeelname een meerwaarde. Er worden geen voorwaarden aan portefeuilles verbonden. Wel vindt het CDA dat de grootste partij de portefeuille financiën hoort in te vullen.

D66

D66 is bereid om deel te nemen aan een college. De partij is in staat om een wethouders kandidaat te leveren. De partij krijgt wel graag een portefeuille waarin ze iets te zeggen heeft of iets van het partijgeluid terug hoort. Een voorbeeld is de portefeuille duurzaamheid.

Partij voor de Dieren

De Partij voor de Dieren is bereid om deel te nemen aan een college. Voorwaarde is wel dat er substantieel iets veranderd voor natuur, klimaat en dier en dat duurzaamheid geen nutteloos begrip blijft.

Kwantitatieve invulling college en de formatieomvang

Voor de meeste partijen geldt in beginsel continuering van de huidige situatie. Dat wil zeggen maximaal 3,5 FTE, waarmee de gemeente zich houdt aan het aantal dat begrotingstechnisch is beschreven. Gezien de werklust, de opgave en uitdaging waar Buren lokaal en regionaal voor staat is de wens om vier wethouders te continueren.

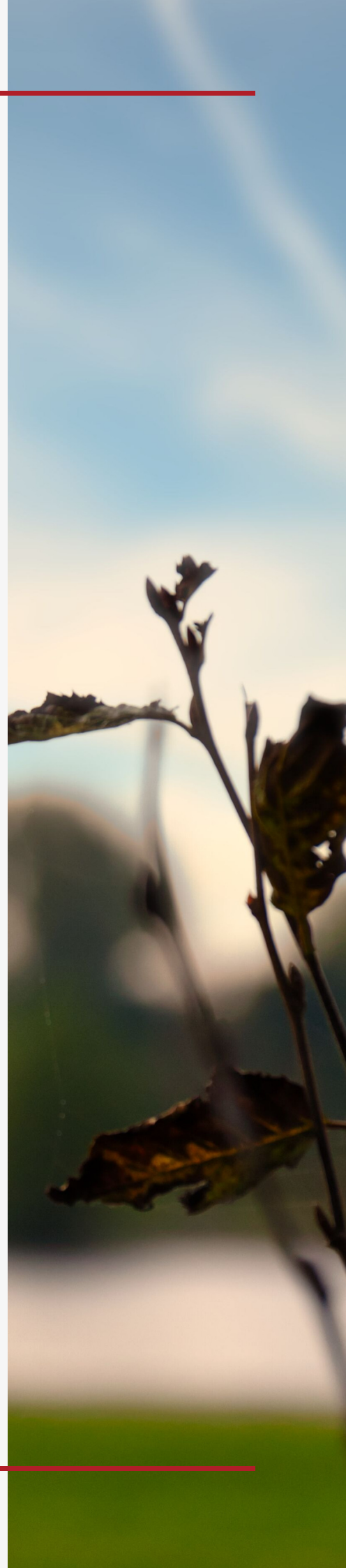
Eenzijds, teruggaan naar drie wethouders zou best wel eens heel pittig kunnen zijn, maar kan worden besproken als het aan de orde komt. Anderzijds valt ook te beluisteren dat 4FTE bespreekbaar is. Een kleine kwantitatieve uitbreiding is bespreekbaar. Er staan grote opgaven op de rol. Denk aan de Omgevingswet, de Energietransitie, het Vluchtelingenbeleid en de Jeugdzorg.

De verhouding is een nadere invulling. Wel is het goed om de kruislingse verdeling/4-ogen principe van de portefeuilles tussen wethouders te evalueren. Voorbeeld: bij sport en accommodaties zijn twee verschillende wethouders. Graag ook een meer logische portefeuillevdeling bezien.

Een partij vindt dat met drie wethouders of minder kan worden volstaan, gezien het feit dat een deel van de taakstelling naar verlengde lokale bestuursorganen is gegaan of een Omgevingsdienst of de AVRI. Deze partij is voorstander van wethouders, die afkomstig zijn uit de gemeente dan wel bereid zijn om naar de gemeente Buren te verhuizen. De wethouders hoeven ook niet perse van een politieke partij afkomstig te zijn maar kunnen ook van buiten de politiek komen. Kwaliteit en/of specialisme is belangrijker dan een politieke achtergrond.

Partijen geven aan met welke partij zij onder geen geding zitting willen nemen in het college

Partijen sluiten op voorhand geen enkele partij uit. Programmatisch worden er wel verschillen vastgesteld.

Overige informatie die partijen voor de coalitievorming van belang achten

Door de partijen wordt de volgende informatie aangedragen:

- De huidige bestuurlijke rust op basis van de verkiezingsuitslag continueren zou fijn zijn. De coalitie groeide van 12 naar 14 zetels. In de gemeente Buren gebeuren mooie dingen. We kunnen gaan werken aan de continuïteit, ook naar inwoners, de regio en de provincie. We stralen lokaal en regionaal rust en ruimte uit en hebben laten zien dat er stabiliteit is, waarbij er van partijen van buiten af het vertrouwen naar Buren is gegroeid. Daar zijn we tevreden over;
- We zouden af moeten van de verschillen tussen oppositie en coalitie. Het zou mooier zijn als er raadsbreed iets wordt bereikt;
- Graag coalitiegesprekken aangaan met mensen die fractievoorzitter of raadslid worden. Dus niet met mensen die niet in de raad plaatsnemen omdat ze er niet meer bij zijn;
- De cultuurverandering die is gestart, daaraan dient een vervolg te worden gegeven. Het contact gemeenteraad-college-ambtelijke organisatie moet praktisch en gelijkwaardig zijn;
- Vertrouwen, intermenselijk maar ook tussen partijen;
- Personele afdeling RO: breng deze afdeling die onderbezet is in positie. Dossiers blijven liggen en hierdoor komt er een negatieve input vanuit onder andere de inwoners. Het is jammer dat wanneer er besluitvorming over mooie plannen plaatsvond, die blijven liggen op de afdeling. De afdeling moet bestaande en toekomstige ambities goed aan kunnen;
- Alles moet worden voorkomen dat de gemeente Buren onder preventief provinciaal toezicht komt te staan;
- De vluchtelingen crisis kan een zwaar beslag leggen op de bestuurlijke en ambtelijke capaciteit. Dit in combinatie met de prijzen van energie en brandstof. Een partij draagt dit graag aan als punt voor opname in een apart (raads)programma in plaats van in het coalitieakkoord;
- Wees bewust van bestuurlijke verantwoordelijkheid: raadsleden moeten zich meer bewust zijn van het feit dat ze deel uitmaken van het bestuur van een gemeente in plaats van een fractie;
- Maak gebruik van de kennis en kunde die er in de samenleving zit;
- Herzien van het democratisch genomen raadsbesluit om geen windmolens te plaatsen. Het in eigen hand houden kan betekenen dat je bijvoorbeeld een omgevingsfonds kunt inrichten waar de inwoners iets aan hebben. Iets wat bij een provinciaal inpassingsplan ontbreekt.

Advies

Burgemeester, griffier en gemeentesecretaris

Ik informeerde vanmiddag de burgemeester, de griffier en de gemeentesecretaris over mijn advies.

Coalitievorming

Op basis van de gevoerde gesprekken en rekening houdend met de verkiezingsuitslag adviseer ik de gemeenteraad van Buren een verkenning te plegen naar de vorming van een stabiele en constructieve coalitie met de partijen Gemeentebelangen Buren, de PCG en het CDA. Daarmee wordt ook recht gedaan aan de uitslag van de verkiezingen. Deze coalitie groeide van 12 naar 14 zetels. Lukt deze vorm van samenwerking is er ook geen sprake van een smalle maar ontstaat een -zoals gewenst door een van de partijen- breed gedragen coalitie.

De partijen VVD, PvdA-GroenLinks en D66 kunnen voor een verdere verbreding zorgen. Die partijen geven aan bestuursverantwoordelijkheid te willen dragen en zijn in staat een wethouders kandidaat te leveren. De PvdA-GroenLinks wil een wethouders kandidaat ondersteunen. Voor coalitievorming is die verbreding echter niet noodzakelijk.

Een verbreding met de partij Partij voor de Dieren lijkt gezien het standpunt van deze partij over met name de zelfstandigheid van de gemeente versus herindeling geen perspectief voor coalitievorming te bieden.

Formateur

Verder adviseer ik de gemeenteraad van Buren om over te gaan tot het benoemen van een formateur.

Coalitieakkoord

Op basis van de gesprekken proef ik dat er een lichte voorkeur bestaat voor een traditioneel coalitieakkoord. Een raadsakkoord lijkt mij echt een brug te ver. Daarvoor komen standpunten van de verschillende politieke partijen niet voldoende dicht bij elkaar.

Ik adviseer de formateur wel te onderzoeken of mogelijke opname van punten die door partijen in de gesprekken met mij zijn ingebracht en wellicht informatie die partijen voor coalitievorming van belang achten voor opname in een dergelijk coalitieakkoord in aanmerking komen.

Het grote voordeel is dat het kan zorgen voor een breder draagvlak binnen de in de gemeenteraad vertegenwoordigde partijen. Ook niet college schragende partijen zullen zich serieus genomen voelen. Het kan zorgen dat de stevige lokale en regionale uitdagingen waarvoor u staat door meer schouders worden gedragen.

Tot slot geef ik u nog twee overwegingen mee:

1. Maak vooral ook gebruik van de kennis en expertise van de medewerkers in uw organisatie;
2. Evalueer jaarlijks het coalitieakkoord zodat zaken worden afgevinkt, bijgesteld of openbreken van het coalitieakkoord als gevolg van een actuele situatie noodzakelijk is. Als voorbeeld noem ik de effecten van een algemene uitkering uit het Gemeentefonds.

Druuten, 12 april 2022

Sjef van Elk
Informateur